

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/189/2003

ZWIĄZKI PARTNERSKIE PAR HOMOSEKSUALNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

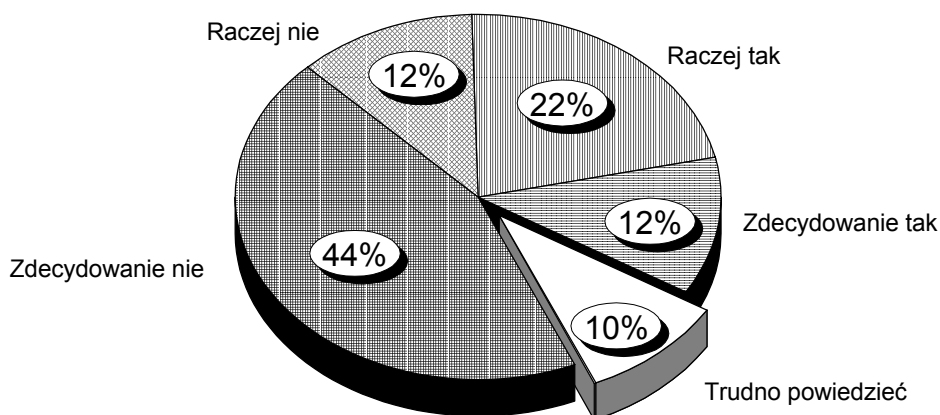
Związki gejów i lesbijek są uregulowane prawnie w wielu krajach Europy Zachodniej, a także m.in. w niektórych stanach USA i Kanadzie. Proces ich stopniowej legalizacji trwa od pierwszej połowy lat dziewięćdziesiątych. Różny jest zakres praw przyznawanych takim parom: czasem są to jedynie prawa majątkowe, niekiedy dopuszcza się też adopcję dzieci przez partnerów (np. w Szwecji). Związki te w niektórych krajach nazywane są małżeństwami (np. w Holandii) i partnerzy mają takie same prawa jak małżonkowie heteroseksualni, w innych zaś tworzona jest osobna kategoria nosząca rozmaite nazwy: konkubinat, pakt solidarności, związek cywilny.

W bieżącym roku nasi parlamentarzyści zgłosili projekt ustawy regulującej związki partnerskie osób jednej płci. W myśl tego projektu partnerzy w takim związku mieliby niektóre uprawnienia przysługujące małżonkom, np. prawo do wspólnego opodatkowania się, dziedziczenia po zmarłym partnerze, korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego dla członków rodziny, ale nie mieliby prawa do adopcji dzieci. W badaniu, które realizowaliśmy na przełomie listopada i grudnia¹, Polacy wyrażali swoje zdanie na temat legalnych związków partnerskich w proponowanym kształcie, mówili także o tym, jakie prawa skłonni byłiby przyznać parom homoseksualnym.

W naszym społeczeństwie przeważa sprzeciw wobec legalizacji związków partnerskich par homoseksualnych - wyraża go ponad połowa respondentów (56%), a tylko co trzeci (34%) jest odmiennego zdania. Warto zwrócić uwagę na fakt, że wśród przeciwników tego rozwiązania dominują osoby o poglądach skrajnych (wyrażających opinie zdecydowane).

¹ Badanie „Omnibus” przeprowadzono w dniach od 29 listopada do 2 grudnia 2003 roku na liczącej 1000 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. OSTATNIO W SENACIE ZŁOŻONO PROPOZYCJĘ, ABY ZALEGALIZOWAĆ ZWIĄZKI PARTNERSKIE DWÓCH OSÓB JEDNEJ PŁCI. PARTNERZY W TAKIM ZWIĄZKU MIELIBY NIEKTÓRE UPRAWNIENIA PRZYŚLUGUJĄCE MAŁŻONKOM, NP. PRAWO DO WSPÓLNEGO OPODATKOWANIA SIĘ, PRAWO DO DZIEDZICZENIA PO ZMARŁYM PARTNERZE, PRAWO DO KORZYSTANIA Z UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO DLA CZŁONKÓW RODZINY, ALE NIE MIELIBY PRAWA DO ADOPCJI DZIECI.
CZY, PANA(I) ZDANIEM, DWIE OSOBY JEDNEJ PŁCI ŻYJĄCE WSPÓLNIE POWINNY MIEĆ PRAWO ZALEGALIZOWAĆ SWÓJ ZWIĄZEK NA TAKICH ZASADACH?

Związki partnerskie osób jednej płci zdecydowanie częściej są akceptowane przez ludzi młodych niż przez badanych w średnim wieku i starszych. Wśród ankietowanych mających od 18 do 24 lat co drugi (50%) wyraża aprobatę w tej sprawie, natomiast wśród najstarszych - jedynie co ósmy (12%).

Poparcie związków partnerskich rośnie też wraz z wykształceniem ankietowanych. Wśród osób najmniej wykształconych co piąta opowiada się za legalnym partnerstwem par gejów i lesbijek, a wśród mających wyższe wykształcenie - blisko połowa (zob. tabele aneksowe).

Na opinie w tej kwestii wyraźny wpływ mają też poglądy polityczne respondentów. Aprobata jest częstsza wśród osób identyfikujących się z lewicą, natomiast wśród deklarujących opcję centrową czy prawicową, a także wśród badanych, którzy nie potrafili umiejscowić swoich poglądów na skali, przeważa dezaprobatą.

Stopień akceptacji związków partnerskich gejów i lesbijek jest też silnie zróżnicowany przez religijność, mierzoną uczestnictwem w praktykach religijnych. Im częściej badani praktykują, tym rzadziej opowiadają się za legalizacją takich związków.

SPÓLECZNA AKCEPTACJA PRAW DLA HOMOSEKSUALISTÓW

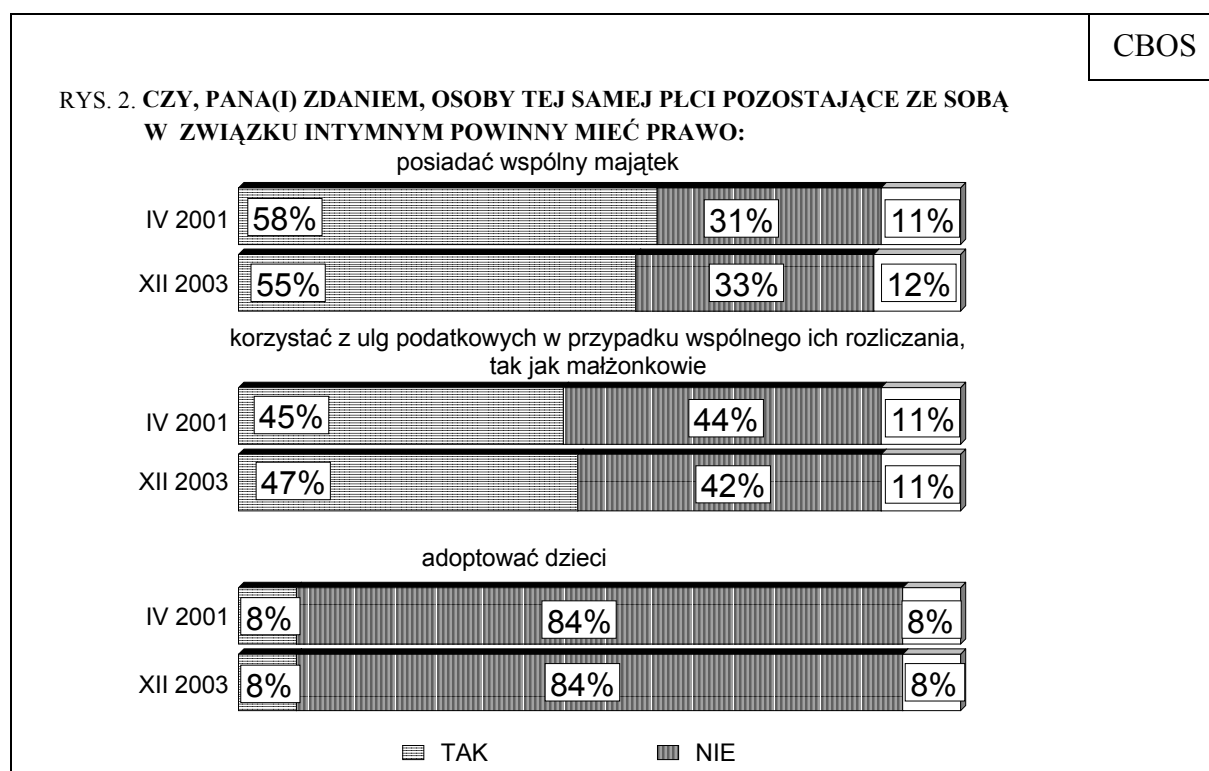
Ankietowani odpowiadali też na pytanie, czy - niezależnie od ich stosunku do legalizacji związków partnerskich - skłonni byłoby dopuścić prawną możliwość prowadzenia wspólnych czynności przez pary homoseksualne, zarówno w sferze ekonomicznej, jak i poza nią.

Wspólnota majątkowa par tworzonych przez gejów lub lesbijki spotyka się z aprobatą większości respondentów - ponad połowa (55%) sądzi, że osoby takie powinny mieć prawo posiadania wspólnego majątku, a jedna trzecia (33%) jest przeciwnego zdania.

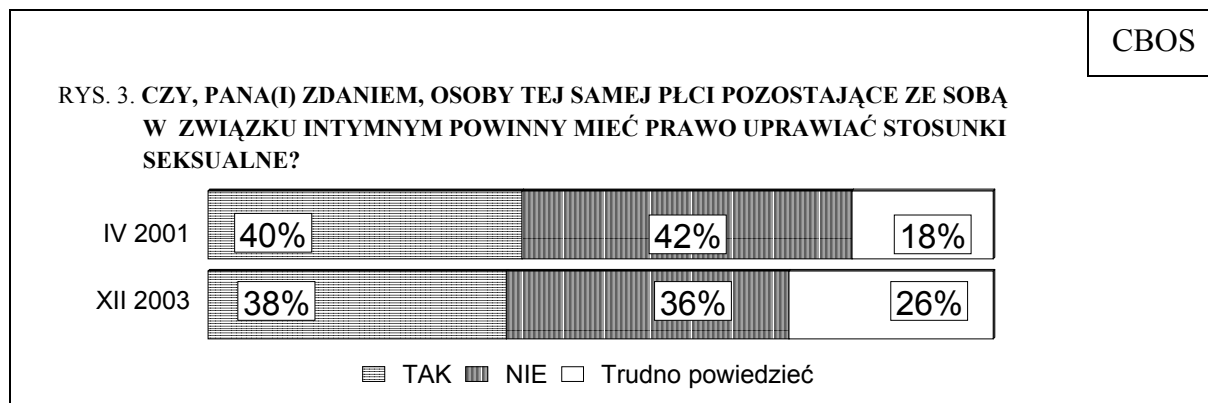
Przyznanie parom homoseksualnym ulg podatkowych w razie wspólnego rozliczania podatków akceptuje prawie połowa ankietowanych (47%), a nieco mniej liczna grupa (42%) odrzuca to rozwiązanie.

Polacy są zdecydowanie przeciwni umożliwieniu parom gejów lub lesbijek adoptowania dzieci. Tylko 8% respondentów akceptuje tę propozycję, a dziesięciokrotnie więcej wyraża sprzeciw.

Przez ostatnie dwa i pół roku opinie w tej kwestii (w każdym z trzech wymiarów) niemal się nie zmieniły.

Znacząca grupa Polaków opowiada się za ograniczeniem swobody dla gejów i lesbijek także w życiu prywatnym. Blisko dwie piąte badanych (38%) sądzi, że prawo powinno zezwalać parom homoseksualnym na uprawianie stosunków seksualnych. Nieznacznie mniej osób jest przeciwnego zdania.

★

★

★

Z naszych badań zrealizowanych w 2001 roku wynikało, że co czwarty Polak (24%) był za tym, aby pary jednej płci miały prawo wejść w związek małżeński². Półtora roku temu stopień akceptacji przedstawionego wówczas projektu legalizacji związków gejów i lesbijek (zawierającego nieco inne propozycje niż obecny) był bardzo niski: tylko 15% badanych zgadzało się na to rozwiązanie³. Projekt przedstawiony obecnie spotyka się ze znacznie bardziej przychylnym przyjęciem, choć również teraz większość ankietowanych sprzeciwia się legalizacji związków partnerskich osób jednej płci.

Opracował

Michał WENZEL

² Zob. komunikat CBOS „Postawy wobec małżeństw homoseksualistów”, kwiecień 2001.

³ Zob. komunikat CBOS „Konkubinaty par heteroseksualnych i homoseksualnych”, marzec 2002.

A N E K S

Tabela 1. Ostatnio w Senacie złożono propozycję, aby zalegalizować związki partnerskie dwóch osób jednej płci. Partnerzy w takim związku mieliby niektóre uprawnienia przysługujące małżonkom, np. prawo wspólnego opodatkowania się, prawo dziedziczenia po zmarłym partnerze, prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego dla członków rodziny, ale nie mieliby prawa do adopcji dzieci. Czy, Pana(i) zdaniem, dwie osoby jednej płci żyjące wspólnie powinny mieć prawo zalegalizować swój związek na takich prawach?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	22	12	44	10	1000
Płeć						
Mężczyźni	11	22	13	46	8	476
Kobiety	13	21	11	43	13	524
Wiek						
18-24 lat	17	33	11	26	12	153
25-34	16	30	15	28	12	175
35-44	13	19	15	42	10	162
45-54	12	22	10	50	6	208
55-64	7	18	11	54	9	125
65 lat i więcej	5	7	8	65	15	176
Miejsce zamieszkania						
Wieś	9	18	15	45	13	366
Miasto do 20 tys.	7	27	9	45	12	128
20-100 tys.	16	17	12	46	8	196
101-500 tys.	14	25	8	43	9	194
501 tys. i więcej mieszk.	14	29	9	39	8	116
Wykształcenie						
Podstawowe	6	15	13	52	14	280
Zasadnicze zawodowe	7	21	13	49	9	253
Średnie	16	26	10	39	10	352
Wyższe	24	24	11	32	9	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	29	17	6	33	14	60
Prac.umysł.niż.szczebła	15	36	14	31	4	87
Pracownicy fiz.- umysł.	13	22	14	39	12	89
Robotnicy wykwalifikowani	12	23	13	44	9	82
Robotnicy niewykwalifik.	9	18	14	46	13	45
Rolnicy	7	11	5	62	15	53
Pracujący na własny rach.	7	36	14	42	0	35
Bierni zawodowo						
Renciści	7	16	10	53	13	111
Emeryci	5	10	9	62	13	193
Uczniowie i studenci	18	35	9	24	15	78
Bezrobotni	16	25	15	37	7	117
Gospodynie domowe i inni	12	29	18	33	8	49
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	18	24	11	39	8	158
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	10	25	12	44	9	75
sekt. pryw. poza rolnict.	15	27	15	34	10	168
prywatnym gosp. rolnym	5	13	6	62	13	59
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	9	24	11	46	10	142
300-399	9	17	22	46	6	67
400-599	13	25	7	41	14	194
600-800	15	19	11	47	9	162
Powyżej 800 zł	11	21	13	45	10	194
Ocena własnych war. mater.						
Złe	10	21	12	47	10	360
Średnie	13	19	11	45	11	394
Dobre	13	26	12	39	11	246
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	1	9	12	61	17	55
Raz w tygodniu	9	18	13	50	10	481
1-2 razy w miesiącu	12	28	11	37	11	151
Kilka razy w roku	16	28	12	33	11	209
W ogóle nie uczestniczy	23	23	3	41	9	99
Poglądy polityczne						
Lewica	21	25	8	36	10	198
Centrum	12	23	14	43	9	335
Prawica	8	21	14	49	7	229
Trudno powiedzieć	6	17	9	50	18	232

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, osoby tej samej płci pozostające ze sobą w intymnym związku powinny mieć prawo **posiadać wspólny majątek?**

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	55	33	12	999
Płeć				
Mężczyźni	53	36	11	476
Kobiety	57	31	12	523
Wiek				
18-24 lat	71	17	12	153
25-34	70	22	8	175
35-44	56	32	12	162
45-54	52	41	6	208
55-64	47	43	10	125
65 lat i więcej	34	44	22	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	49	38	13	366
Miasto do 20 tys.	53	31	16	128
20-100 tys.	55	36	9	196
101-500 tys.	60	33	7	194
501 tys. i więcej mieszk.	69	19	12	116
Wykształcenie				
Podstawowe	42	41	17	280
Zasadnicze zawodowe	51	39	10	253
Średnie	64	26	10	351
Wyższe	68	25	7	114
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	68	24	7	60
Prac. umysł. niż. szczebla	70	22	9	87
Pracownicy fiz.- umysł.	59	28	13	89
Robotnicy wykwalifikowani	59	31	10	82
Robotnicy niewykwalifik.	41	48	10	45
Rolnicy	35	50	15	53
Pracujący na własny rach.	57	43	0	35
Bierni zawodowo				
Renciści	49	39	13	111
Emeryci	39	42	19	192
Uczniowie i studenci	75	12	13	78
Bezrobotni	64	30	6	117
Gospodynie domowe i inni	56	35	10	49
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	65	28	7	158
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	55	35	11	75
sekt. pryw. poza rolnict.	62	29	9	168
prywatnym gosp. rolnym	35	50	15	59
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	56	35	10	142
300-399	53	36	11	67
400-599	61	30	9	194
600-800	55	36	10	162
Powyżej 800 zł	57	30	12	193
Ocena własnych war. mater.				
Złe	51	38	11	360
Średnie	53	34	13	394
Dobre	64	25	11	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	48	36	16	55
Raz w tygodniu	48	40	12	481
1-2 razy w miesiącu	62	28	10	151
Kilka razy w roku	62	27	11	209
W ogóle nie uczestniczy	68	22	10	99
Poglądy polityczne				
Lewica	66	27	7	198
Centrum	58	30	12	335
Prawica	57	37	6	229
Trudno powiedzieć	40	40	20	231

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, osoby tej samej płci pozostające ze sobą w intymnym związku powinny mieć prawo korzystać z ulg podatkowych w przypadku wspólnego ich rozliczania, tak jak małżonkowie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	42	11	999
Płeć				
Mężczyźni	46	46	9	476
Kobiety	48	39	13	523
Wiek				
18-24 lat	63	25	12	153
25-34	63	31	6	175
35-44	44	45	11	162
45-54	45	49	7	208
55-64	39	48	12	125
65 lat i więcej	28	53	19	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	41	45	14	366
Miasto do 20 tys.	50	36	14	128
20-100 tys.	45	47	8	196
101-500 tys.	56	39	6	194
501 tys. i więcej mieszk.	50	37	13	116
Wykształcenie				
Podstawowe	35	48	17	280
Zasadnicze zawodowe	43	47	10	253
Średnie	55	36	9	351
Wyższe	59	36	5	114
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	56	36	8	60
Prac. umysł. niż. szczebla	60	35	5	87
Pracownicy fiz.- umysł.	54	35	11	89
Robotnicy wykwalifikowani	49	45	6	82
Robotnicy niewykwalifik.	49	47	4	45
Rolnicy	27	52	21	53
Pracujący na własny rach.	48	52	0	35
Bierni zawodowo				
Renciści	45	44	11	111
Emeryci	29	53	17	192
Uczniowie i studenci	65	19	16	78
Bezrobotni	51	38	10	117
Gospodynie domowe i inni	47	46	7	49
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	55	38	7	158
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	43	47	10	75
sekt. pryw. poza rolnict.	58	37	5	168
prywatnym gosp. rolnym	29	51	20	59
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	45	42	13	142
300-399	48	45	7	67
400-599	53	38	9	194
600-800	48	43	8	162
Powyżej 800 zł	46	42	12	193
Ocena własnych war. mater.				
Złe	44	45	11	360
Średnie	47	41	12	394
Dobre	52	39	9	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	41	19	55
Raz w tygodniu	40	50	11	481
1-2 razy w miesiącu	53	36	12	151
Kilka razy w roku	56	34	10	209
W ogóle nie uczestniczy	57	34	9	99
Poglądy polityczne				
Lewica	61	34	6	198
Centrum	49	40	11	335
Prawica	47	47	6	229
Trudno powiedzieć	32	48	20	231

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, osoby tej samej płci pozostające ze sobą w intymnym związku powinny mieć prawo **adoptować dzieci**?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	84	8	999
Płeć				
Mężczyźni	6	86	7	476
Kobiety	9	82	9	523
Wiek				
18-24 lat	12	80	9	153
25-34	9	82	9	175
35-44	5	89	6	162
45-54	10	82	8	208
55-64	6	88	6	125
65 lat i więcej	4	84	12	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	7	81	11	366
Miasto do 20 tys.	7	86	8	128
20-100 tys.	10	85	5	196
101-500 tys.	7	84	9	194
501 tys. i więcej mieszk.	8	87	5	116
Wykształcenie				
Podstawowe	5	83	12	280
Zasadnicze zawodowe	9	85	6	253
Średnie	9	82	9	351
Wyższe	8	89	3	114
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	4	91	5	60
Prac. umysł. niż. szczebla	15	77	8	87
Pracownicy fiz.- umysł.	12	81	8	89
Robotnicy wykwalifikowani	5	88	7	82
Robotnicy niewykwalifik.	4	83	13	45
Rolnicy	5	83	12	53
Pracujący na własny rach.	7	93	0	35
Bierni zawodowo				
Renciści	2	86	12	111
Emeryci	6	86	8	192
Uczniowie i studenci	9	80	11	78
Bezrobotni	11	81	8	117
Gospodynie domowe i inni	7	85	8	49
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	81	7	158
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	8	81	11	75
sekt. pryw. poza rolnict.	7	88	5	168
prywatnym gosp. rolnym	8	80	12	59
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	10	85	6	142
300-399	14	80	6	67
400-599	7	81	12	194
600-800	7	86	7	162
Powyżej 800 zł	4	89	7	193
Ocena własnych war. mater.				
Złe	6	82	11	360
Średnie	8	86	6	394
Dobre	9	84	7	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	1	90	8	55
Raz w tygodniu	8	84	8	481
1-2 razy w miesiącu	5	83	12	151
Kilka razy w roku	8	86	6	209
W ogóle nie uczestniczy	12	76	12	99
Poglądy polityczne				
Lewica	13	79	8	198
Centrum	7	84	9	335
Prawica	4	91	5	229
Trudno powiedzieć	7	83	10	231

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, osoby tej samej płci pozostające ze sobą w intymnym związku powinny mieć prawo **uprawiać stosunki seksualne?**

	(%)			Liczba osób
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
Ogółem	38	36	26	999
Płeć				
Mężczyźni	37	39	24	476
Kobiety	39	33	27	523
Wiek				
18-24 lat	48	21	31	153
25-34	58	26	16	175
35-44	38	31	31	162
45-54	40	41	18	208
55-64	28	47	25	125
65 lat i więcej	15	51	35	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	44	26	366
Miasto do 20 tys.	34	35	31	128
20-100 tys.	42	38	20	196
101-500 tys.	43	28	29	194
501 tys. i więcej mieszk.	54	20	25	116
Wykształcenie				
Podstawowe	20	49	31	280
Zasadnicze zawodowe	33	43	24	253
Średnie	50	26	24	351
Wyższe	57	22	22	114
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	53	16	31	60
Prac. umysł. niż. szczebla	61	20	19	87
Pracownicy fiz.- umysł.	48	30	22	89
Robotnicy wykwalifikowani	47	31	21	82
Robotnicy niewykwalifik.	28	56	16	45
Rolnicy	14	60	26	53
Pracujący na własny rach.	53	32	15	35
Bierni zawodowo				
Renciści	19	52	29	111
Emeryci	20	46	34	192
Uczniowie i studenci	50	13	36	78
Bezrobotni	46	35	19	117
Gospodynie domowe i inni	49	32	19	49
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	51	26	22	158
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	39	35	25	75
sekt. pryw. poza rolnict.	53	27	21	168
prywatnym gosp. rolnym	16	61	23	59
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	35	44	21	142
300-399	37	46	17	67
400-599	41	35	24	194
600-800	36	41	23	162
Powyżej 800 zł	42	29	29	193
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	40	24	360
Średnie	34	39	28	394
Dobre	50	25	25	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	46	29	55
Raz w tygodniu	33	40	27	481
1-2 razy w miesiącu	42	35	23	151
Kilka razy w roku	44	30	25	209
W ogóle nie uczestniczy	52	25	23	99
Poglądy polityczne				
Lewica	49	29	21	198
Centrum	40	34	26	335
Prawica	37	39	24	229
Trudno powiedzieć	27	43	31	231